

Zpráva o šetření z vlastní iniciativy

ve věci postupu Policie ČR v rámci bezpečnostního opatření „Čína“

Na základě informací v médiích,¹ z nichž vyplývalo podezření z protiprávního jednání policistů v průběhu bezpečnostního opatření během návštěvy Prahy prezidentem Čínské lidové republiky, jsem se rozhodla zahájit šetření z vlastní iniciativy dle § 9 písm. d) zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

A - Předmět šetření

Šetření jsem zaměřila na čtyři témata:

- (1) postup Policie ČR vůči aktivistům u sloupů veřejného osvětlení v ul. Evropská;
- (2) postup Policie ČR při řešení konfliktu mezi příznivci čínského prezidenta a panem M.;
- (3) postup Policie ČR při odstraňování vlajky Tibetu z okna kanceláře v blízkosti hotelu Hilton, v němž byl čínský prezident ubytován;
- (4) postup Policie ČR v budově Filmové akademie múzických umění.

B - Skutková zjištění

V rámci šetření jsem si cestou odboru vnitřní kontroly Policejního prezidia ČR vyžádala spisový materiál nashromážděný odborem vnitřní kontroly Krajského ředitelství policie hl. m. Prahy. Dále proběhlo i místní šetření na odboru vnitřní kontroly Policejního prezidia ČR.

Dále jsem měla k dispozici i několik veřejně dostupných videí (na webu www.youtube.com).

Souhrnným zdrojem informací je zpráva odboru vnitřní kontroly Krajského ředitelství policie hl. m. Prahy ze dne 12. dubna 2016 nazvaná Zpráva o získaných údajích – shrnutí kontrolní činnosti a Zpráva o získaných údajích ze dne 6. dubna 2016, jež se vztahuje k bodu 4.

¹ např.

<http://domaci.ihned.cz/c1-65225110-policie-me-zatkla-aby-chranila-moje-zdravi-rika-fotograf-keremu-cinane-vzali-tibetskou-vlajku-a-zbili-ho>

B.1 postup Policie ČR vůči aktivistům u sloupů veřejného osvětlení v ul. Evropská

Skutkově lze událost stručně shrnout na základě videozáznamu² následovně: Na ulici Evropská v Praze dva aktivisté připoutaní ke dvěma sloupům veřejného osvětlení vyměňovali vlajky Čínské lidové republiky za vlajky Tibetu. Tomuto jednání přihlíželo několik osob stojících pod nimi, přičemž některé byly řetězy připoutány ke sloupům. Posléze na místo dorazily hlídky Policie ČR a po takřkajíc neformálním úvodu došlo k výzvám uvozeným slovy „Jménem zákona“ k zanechání protiprávního jednání, jímž bylo poškozování cizí věci [přestupek dle § 50 odst. 1 písm. c) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů³]. Protože k uposlechnutí výzvy nedošlo, dorazila na místo technika s výškovou plošinou se záměrem sundání obou mužů za použití donucovacích prostředků. Aby nedošlo ke zranění osob na zemi, vymezila Policie ČR určitý prostor v okolí sloupů a vyzvala osoby, které se tam nacházely, aby jej opustily – výzva byla uvozena slovy „Jménem zákona“. Vůči osobám, které výzvy neuposlechly, čímž se měly dopustit přestupku dle § 47 odst. 1 písm. a) zákona o přestupcích,⁴ následně Policie ČR použila donucovací prostředky a došlo k jejich zajištění dle § 26 odst. 1 písm. f) zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů,⁵ a převozu na služebnu Bartolomějská k dalším úkonům. K zajištění z téhož důvodu došlo i u obou mužů ze sloupů veřejného osvětlení.

B.2 postup Policie ČR při řešení konfliktu mezi příznivci čínského prezidenta a panem M.

Z videozáznamu⁶ vyplývá, že pan M. se s tibetskou vlajkou přivázanou kolem krku pohyboval v těsné blízkosti stoupců čínského prezidenta, kteří velmi podrážděně reagovali na každý odlišný názor – viz jejich konflikt s muži s velikonoční pomlázkou. Sotva opadl konflikt s kolemjdoucími muži s pomlázkou, dostal se pan M. do hloučku stoupců čínského prezidenta, kteří jej začali bít žerděmi vlajek. Na to reagovali přítomní policisté, kteří se dosud věnovali řešení potyčky s muži s pomlázkou, jeho vyvedením z davu, a to za použití donucovacích prostředků. Vůči agresorům, tj. stoupcům čínského prezidenta, však policisté nijak nezasáhli. Naproti tomu pana M. odvedli ke služebnímu vozidlu, kde jej zajistili dle § 26 odst. 1 písm. a) zákona o Policii ČR⁷ a následně ztotožnili [patrně dle § 63 odst. 2 písm. d) zákona o Policii ČR⁸] a převezli na služebnu Bartolomějská. Zajištění trvalo cca 1 hodinu. Důvodem, proč policisté nezasáhli proti agresorům z řad stoupců čínského prezidenta, měl být fakt, že policisté v dané chvíli nevěděli, kdo konkrétně útočil.

² <https://www.youtube.com/watch?v=gXp8tiXOldY>

³ Přestupku se dopustí ten, kdo úmyslně způsobí škodu na cizím majetku krádeží, zpronevěrou, podvodem nebo zničením či poškozením věci z takového majetku, nebo se o takové jednání pokusí.

⁴ Přestupku se dopustí ten, kdo neuposlechne výzvy úřední osoby při výkonu její pravomoci.

⁵ Policista je oprávněn zajistit osobu, která byla přistižena při jednání, které má znaky správního deliktu, je-li důvodná obava, že bude v protiprávním jednání pokračovat anebo mařit řádné objasnění věci.

⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=5ct2KzuUI8E>

⁷ Policista je oprávněn zajistit osobu, která svým jednáním bezprostředně ohrožuje svůj život, život nebo zdraví jiných osob anebo majetek.

⁸ Policista je oprávněn vyzvat k prokázání totožnosti osobu, od níž je požadováno vysvětlení.

B.3 postup Policie ČR při odstraňování vlajky Tibetu z okna kanceláře v blízkosti hotelu Hilton, v němž byl čínský prezident ubytován

Mediální pozornost vzbudil i požadavek Policie ČR na odstranění jedné vlajky Tibetu vyvěšené na okně kancelářské budovy v blízkosti hotelu Hilton, přičemž panovalo podezření ze selektivního odstraňování symboliky, jež by mohla popouzet čínského prezidenta.

Policie ČR svůj postup odůvodnila požadavkem policejního odstřelovače, který vlajku na okně (bez ohledu na stát, jenž má reprezentovat) vyhodnotil jako bezpečnostní riziko, protože se za ni může ukrýt potenciální střelec. K sundání vlajky přistoupil její majitel dobrovolně na žádost policistů.

B.4 postup Policie ČR v budově Filmové akademie múzických umění

Z dostupných písemných podkladů vyplývá, že dva policisté v civilním oděvu byli svými nadřízenými instruováni k tomu, aby u majitele budovy ověřili, zda ví o tom, že na balkoně je vyvěšena tibetská vlajka a nachází se tam i dvě osoby, což s ohledem na nedalekou přítomnost příznivců čínského prezidenta, kteří byli vybaveni vlajkami na dlouhých žerdích, mělo představovat bezpečnostní riziko, resp. riziko újmy na majetku. Dvoučlenná hlídka policistů na vrátnici budovy zjistila, že jde o budovu FAMU a že vedení o vlajce asi ví. S touto informací se nadřízení (kpt. Bc. Pavel Dalešický, vrchní komisař Útvaru pro ochranu prezidenta České republiky, a npor. Ing. Zdeněk Šída, vedoucí MOP Krakovská OŘP Praha I)⁹ nespokojili a došlo ke druhému vyslání hlídky s tím, aby informaci ověřila u vedení školy. Dle tvrzení policistů, kteří do školy šli, hovořil jeden z nich se sekretářkou děkana a ta mu potvrdila, že pan děkan o všem ví.

Šetření kontrolních orgánů shledalo pochybení velících důstojníků, jež má spočívat v druhém vyslání hlídky. Konkrétně v postupu npor. Šídy orgány vnitřní kontroly Policie ČR spatřují pochybení v tom, že v rozporu s instruktáží vyslal hlídku na místo, přestože již věděl, že majitelem budovy je FAMU a policisty byl splněn jeho prvotní pokyn o informování o situaci. Kpt. Dalešický se měl dopustit pochybení spočívajícího ve vyžádání součinnosti velitele úseku (npor. Šídy) ohledně řešení vyvěšení tibetských vlajek na budově FAMU, neboť tento postup byl v rozporu s instruktáží i s naplněním účelu vyhodnocení rizik pro zajištění bezpečnosti chráněné osoby.

Pro úplnost považuji za korektní zmínit i stanovisko kpt. Dalešického, který svou motivaci k prověrce budovy a osob na balkoně staví na bezpečnosti chráněné osoby, která měla projíždět kolem. Proto měl cestou velitele úseku npor. Šídy požádat kolegy z operativy o ověření, o jaké osoby se jedná a zda nepředstavují bezpečnostní riziko.

⁹ Služební hodnosti obou policistů jsou v dokumentech uváděny různě, za správnost tedy nemohu ručit.

C - Hodnocení věci ochránkyní

C.1 postup Policie ČR vůči aktivistům u sloupů veřejného osvětlení v ul. Evropská

Z žádných podkladů, které jsem měla k dispozici, nevyplývá, proč nedošlo ke ztotožnění všech osob podezřelých ze spáchání přestupku (ať již proti majetku nebo veřejnému pořádku) na místě samém a proč došlo k jejich zajištění a převozu na služebnu Bartolomějská.

Z dikce § 26 odst. 1 písm. f) zákona o Policii ČR vyplývá, že podmínkou zajištění je, že osoba byla přistižena při jednání, které má znaky správního deliktu, **je-li důvodná obava, že bude v protiprávním jednání pokračovat anebo mařit řádné objasnění věci.**

Není mi znám žádný zdroj důvodných obav z toho, že by dotčené osoby měly v protiprávním jednání pokračovat – zvláště pak si neumím představit pokračování v protiprávním jednání u těch, které „pouze“ neuposlechly výzvy úřední osoby k opuštění vymezeného prostoru. Další neuposlechnutí výzev v době, kdy již došlo k sundání dvou mužů ze sloupů veřejného osvětlení, považuji již z principu za vyloučené, neboť by nebyl dán žádný důvod pro opakování výzvy. Totéž platí pro důvodnou obavu z maření řádného objasnění věci, přičemž tento důvod dopadá i na muže na sloupech osvětlení.

Konstatuji tedy, že v případě osob, jež se nedopouštěly jiného správního deliktu, než neuposlechnutí výzvy k opuštění vymezeného prostoru, nebyl dán důvod pro jejich zajištění a převoz na služebnu Bartolomějská.

C.2 postup Policie ČR při řešení konfliktu mezi příznivci čínského prezidenta a panem M.

Použití donucovacích prostředků vůči panu M. v prvotní fázi (tj. v době jeho napadení stoupenci čínského prezidenta) vnímám jako důvodné, a to až do chvíle než pominulo riziko jeho zranění.

Jeho následné zajištění s poukazem na § 26 odst. 1 písm. a) zákona o Policii ČR ale považuji za nesprávné. Českou republiku považuji za civilizovaný stát, v němž násilí vůči názorovým odpůrcům nemá místo. Měli to být proto právě agresivní stoupenci čínského prezidenta, na koho měla Policie ČR soustředit svou pozornost a podniknout všechny kroky vedoucí k odhalení a zadržení osob, jež se prokazatelně dopustily protiprávního jednání, minimálně ve formě přestupku.

Co se praktické stránky věci týká, pak chápu, že policisté v dané chvíli věnovali pozornost potyčce s muži s pomlázkou a nastalý konflikt je možná mírně zaskočil. Nevidím však důvod pro to, aby policisté ihned poté, co zajistili bezpečí pana M., nezasáhli proti aktivistům s vlajkami, kteří byli v jeho těsné blízkosti. S tím souvisí i problém dokumentace celé situace ze strany Policie ČR. Pokud by totiž policisté byli s to celou potyčku monitorovat (nahrávat), mohla by záznamy prakticky ihned vyhodnocovat a osoby podezřelé z protiprávního jednání identifikovat a následně vůči nim adekvátně postupovat. Dávám proto na zvážení, zda by v situacích, kdy lze očekávat výskyt rizikových situací a použití donucovacích prostředků, byl na místě přítomen i policista, jenž by měl za úkol pořizování videozáznamu.

V tomto bodu konstatuji pochybení spočívající v nedůvodném zajištění pana M. a jeho převozu na služebnu Bartolomějská, neprovedení zákroku vůči útočníkům a s tím související organizační pochybení v nedostatečném monitoringu událostí. Neprovedení zákroku vůči těm, kteří zaútočili na pana M., je navíc v kontrastu s nedůvodným zajištěním osob, jež pouze neopustily vymezený prostor u sloupů veřejného osvětlení.

C.3 postup Policie ČR při odstraňování vlajky Tibetu z okna kanceláře v blízkosti hotelu Hilton, v němž byl čínský prezident ubytován

Pokud bych z dostupných podkladů zjistila, že Policie ČR v rámci bezpečnostní akce selektivně odstraňovala z blízkosti čínského prezidenta jen tu symboliku, která by nekonvenovala jeho smýšlení, považovala bych to za zásadní pochybení Policie ČR a vážné narušení práva na svobodu projevu garantovaného Listinou základních práv a svobod. Protože v tomto případě nemám informace o odstraňování jiných překážek ve výhledu policejních odstřelovačů nežli tento konkrétní případ, nezbyvá než konstatovat, že pochybení Policie ČR nelze prokázat.

C.4 postup Policie ČR v budově Filmové akademie múzických umění

V této části nehodlám hodnotit, co mohlo, či nemohlo představovat bezpečnostní riziko pro chráněnou osobu. Zaměřit se chci na motivaci jednání velících policistů, její legitimitu a následný rozsah plnění rozkazů.

Z dostupných podkladů vyplývá, že panují určité rozpory v tom, proč vlastně došlo k vyslání dvou policistů do budovy FAMU, zejména při druhé návštěvě. Proti sobě totiž stojí popis událostí podávaných npor. Šídou a dvěma policisty, kteří FAMU osobně navštívili, a popis událostí podaných kpt. Dalešickým, který se opírá o možná bezpečnostní rizika pro chráněnou osobu (viz část B.4). Za převládající motiv, jemuž odpovídají i výpovědi osob z FAMU, lze označit snahu ověřit, zda majitel budovy ví, že na balkoně visí tibetská vlajka a jsou tam i dvě osoby, což s ohledem na potyčku v blízkosti budovy může vést ke škodám na majetku (např. rozbití okna).

Tento motiv považuji za legitimní a odpovídá úkolu Policie ČR sloužit veřejnosti dle § 2 zákona o Policii České republiky.

Jaké bylo přesné znění rozkazu, který policisté dostali, není jasné, avšak jeho jádrem s velkou pravděpodobností bylo, aby majitele budovy informovali o situaci (tj. že na budově visí tibetská vlajka a poblíž jsou lidé, kteří by mohli na budově způsobit škodu). Na to policisté u vrátného (!) budovy zjistili, že jde o FAMU a že vedení o vlajce zřejmě ví. Poté měli policisté vrátného informovat o potyčkách venku. Informování vrátného ale patrně nebylo tím, co po policistech jejich nadřízení požadovali. Proto je jejich nadřízení na místo vyslali znovu, tentokrát se zdůrazněním, že mají informovat vedení školy.

Když policisté přišli na děkanát, jeden z nich hovořil jen se sekretářkou, která měla potvrdit, že vedení školy o vlajce ví. Zda došlo i k předání informace o potyčkách venku a osobách na balkoně školy není jasné, ale patrně nikoli.

Ačkoli záměr Policie ČR vnímám jako možný, jeho realizaci považuji za naprosto zmatečnou. K vedení školy – tj. k děkanovi, se policisté osobně nedostali a hovořili jen s jeho sekretářkou. Její informaci o tom, že vedení školy o vlajce ví, lze považovat za dostatečně spolehlivou. Není ale jasné, proč policisté při této

příležitosti nepředali i další informace, které mohly jejich počínání objasnit a více legitimizovat – tedy že na balkoně budovy jsou neznámé osoby, v blízkosti budovy probíhá „potyčka“ s pro-čínskými aktivisty a ti mají tyče, jimiž by mohli na budově způsobit škody. Pokud by výše uvedené informace předali v plné šíři a dále je doplnili slovy o tom, že se Policie ČR pochopitelně pokusí dostupnými silami škodám předejít, měli by všichni aktéři této události jasno.

V tomto bodu konstatuji pochybení spočívající v celkově zmatečném postupu jak obou velících policistů, tak obou policistů, kteří plnili jejich pokyny.

D - Závěry

Na základě výše popsaných zjištění a úvah jsem ve smyslu ustanovení § 18 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv dospěla k přesvědčení, že se Policie ČR dopustila pochybení spočívajícího v:

- nedůvodném zajištění osob a následném převozu na služebnu Bartolomějská (viz část C.1 a C.2);
- neprovedení zákroku vůči osobám, jež fyzicky napadly pana M. (viz část C.2);
- zmatečném postupu policistů v souvislosti s šetřením v budově FAMU (viz část C.4).

Zprávu o šetření zasílám řediteli Krajského ředitelství policie hl. m. Prahy a žádám, aby se v zákonné lhůtě 30 dnů od jejího doručení vyjádřil ke zjištěným pochybením a informoval mě o přijatých opatřeních k nápravě. Zpráva shrnuje mé dosavadní poznatky, které mohou být podkladem pro závěrečné stanovisko.

Mgr. Anna Š a b a t o v á, Ph.D., v. r.
veřejná ochránkyně práv
(zpráva je opatřena elektronickým podpisem)